

BROSENIUS, FRIEDRICH

**Bokbindarekonsten : eller anvisningar
till förfärdigande af åtskilliga snittfärger,
marmorering af paper och skinn, förgyllning
med och utan grundning, behandling af nytt
boktryck, tillredning af klis**

Stockholm
1848

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> alla boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

Teknol.
Bokb.
(77)

BOKBINDAREKONSTEN,

ELLER

ANVISNINGAR

TILL

FÖRFÄRDIGANDE AF ÅTSKILLIGA SNITTFÄRGER,
MARMORERING AF PAPPER OCH SKINN,

FÖRGYLLNING MED OCH UTAN GRUNDNING, BEHANDLING
AF NYTT BOKTRYCK, TILLREDNING AF KLISTER OCH
LACKFERNISSA SAMT FÖRFÄRDIGANDE AF GLOBER,
SVART SKRIFPERGAMENT OCH KONSTSAKER AF SÅGSPÅN.

EN RÅDGIFVARE

FÖR

BOKBINDAREGESÄLLER OCH LÄRLINGAR.

UTGIFVEN

AF

FRIEDRICH BROSENIUS,

BOKBINDARE.

ÖFVERSÄTTNING EFTER TREDJE TILLÖKTA UPPLAGAN.

STOCKHOLM,

TRYCKT HOS JOH. BECKMAN.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

Kungl. biblioteket

0 0000 000053859

B

AR
LA

BOKBINDAREKONSTEN,

ELLER

ANVISNINGAR

TILL

FÖRFÄRDIGANDE AF ÅTSKILLIGA SNITTFÄRGER,
MARMORERING AF PAPPER OCH SKINN,

FÖRGYLLNING MED OCH UTAN GRUNDNING, BEHANDLING
AF NYTT BOKTRYCK, TILLREDNING AF KLISTER OCH
LACKFERNISSA SAMT FÖRFÄRDIGANDE AF GLOBER,
SVART SKRIFPERGAMENT OCH KONSTSAKER AF SÅGSPÅN.

EN RÅDGIFVARE

FÖR

BOKBINDAREGESÄLLER OCH LÄRLINGAR.

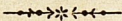
UTGIFVEN

AF

FRIEDRICH BROSENIUS,

BOKBINDARE.

ÖFVERSÄTTNING EFTER TREDJE TILLÖKTA UPPLAGAN.

STOCKHOLM,

TRYCKT HOS JOH. BECKMAN,

1848.

BOKBINDERKONSTEN

1711

AVFVÄRNING

Den här boken är utgiven af författaren för att ge en öfversikt af de viktigaste principerna i bokbindningskonsten. Den är utarbetad efter de senaste upptäckterna och är utmärkt för både lärare och elever. Den innehåller en mängd praktiska råd och tips som kan vara till nytta för alla som är intresserade af att lära sig att boka binda.

För att kunna boka binda behövs det en del verktyg och material. Det är viktigt att välja rätt material och verktyg för att kunna boka binda på ett bra sätt. Det är också viktigt att ha en god förståelse för de olika typerna av boka bindningar och vilka material som är lämpliga för dem. Det är också viktigt att ha en god förståelse för de olika typerna av boka bindningar och vilka material som är lämpliga för dem.

Den här boken är utgiven af författaren för att ge en öfversikt af de viktigaste principerna i bokbindningskonsten. Den är utarbetad efter de senaste upptäckterna och är utmärkt för både lärare och elever. Den innehåller en mängd praktiska råd och tips som kan vara till nytta för alla som är intresserade af att lära sig att boka binda.

Boksnitt-färger,

hvilkas tillredning och användningssätt ännu äro föga i bruk och kända, samlade i åtskilliga af de bästa verkstäder och genom egen erfarenhet befunna praktiska.

1. *Svenskgrönt, Schweinfurtergrönt.*

För att glätta med dessa färger belagda boksnitt, lika med hvarje annan färg, förfares på följande sätt: Sedan den nämnda färgen blifvit med klister afrifven på en hall, kokas 1 quintin Venedisk tvål och 1 lod finskafvet hvitt vax uti en ny lerpanna med en jumfru å- eller regnvatten vid lindrig koleld, tills vaxet blifvit upplöst af tvålen, och sedan tillsättes af den heta tvålmassan under färgens beständiga rifning. Öfverstrykes nu snitten med den varma färgmassan, så låter densamma, sedan den torkat och blifvit afrifven med en linnelapp, lätt glätta sig.

Den med klister afrifna färgen kan äfven försättas med en lösning af vaxtvål i vatten (Puniskt vax), tillredd af hvitt vax och frätande sodalut.

Mer enkel är följande method. Sedan den gröna färgen blifvit afrifven med klister, tillsättes för hvarje lod färg 3 knifsuddar fin rifven vanlig magnesia, och

sedan sammanrifves alltsammans väl med löparen. Den nu färdiga färgen strykes på snitten, och sedan den torkat afgnides den lätt med en yllelapp. Snitten bekommer äfven utan glättning någon glans.

2. *Vacker grön färg af koppar.*

Man löser efter behag en quantitet blå vitriol i en tillräcklig mängd varmt vatten och gjuter småningom deri en ren pottaskelösning så länge, tills efter omröring vid ny tillsats af pottaskelösningen icke mer någon uppsjudning (utveckling af syre) följer. Man låter alltsammans stå några timmar, afhåller sedan den öfver fällningen (tjocka massan) stående vätskan, lägger precipitatet sedan i en filtermössa och torkar slutligen detsamma i luften. Den erhållna vackra gröna färgen kan rifvas i klister.

3. *Parisergrönt.*

Denna färgs skönhet förhöjes, om den i stället för vatten rifves med vinättika.

4. *Bets- eller saft-färger.*

Dessa passa förnämligast till boksnitt, hvilka beströs med guld och figureras, äfvensom till vaxsnitt och guldsnitt med stämpel- och filetprydnader. Alla de snitt, vid hvilka man använder dessa färger, måste först skafvas fina och, för att få en bättre glans och ett vackrare utseende, förut glättas.

5. *Saftgrönt.*

Denna färg beredes af nyponbär på följande sätt: Man tager fullkomligt mogna bär, sönderstö-

ter dem med något vatten i en stenmortel, ställer massan i källarn i 3 dagar och pressar den sedan genom en linnepåse eller duk. Den erhållna saften filtreras ännu en gång genom flanell, och sedan kokas den i en kopparkittel vid lindrig eld och jemt omrörande, tills den blir tjock som honing. Härpå skakar man pulveriserad alun i kitteln, omrörer allsammans väl med hvartannat, fyller det sedan i lerskålar och låter det torka i värme. Genom tillsättning med indigotinctur låta mångfaldiga schatteringar i grönt frambringa sig. Denna färg låter äfven använda sig att färga skinn med.

6. Att bereda guld till sprängning.

Det till sprängning erforderliga guldets sönderrifves först fint i en mortel, drifves med en fin pensel genom en hårsikt, och spränges på snitten, medan denna ännu är våt, med en styf slagpensel och med tillhjälp af pekfingeret, hvarpå, efter aftorkning med en fin lapp, hvilken måste vara ingniden med rent hvitt vax, snitten förberedes till afglättning. Alla dessa färger kunna tillagas med klister.

7. Röd färg.

Härtill kokas 2 lod fernbock, $\frac{1}{2}$ lod romersk alun och en knifsudd finrifven cochénille med erforderlig quantitet rent vatten en fjerdedels timma, och efter föregången filtrering förvaras färgen i en glasflaska.

8. Blå färg.

Man torrifier i en mortel t. ex. 2 quintin bästa indigo till ett fint pulver, lägger detta i ett lagom stort fat af stengods eller glas och pågjuter

småningom 2 lod stark rykande vitriololja; detta sammanröres väl med en glaslöpare, fatet ställes i varm sand och får utan omröring stå 24 timmar. Efter denna tid är indigon alldeles löst i syran och tunn. Man tillsätter nu till den vällingartade massan småningom under beständigt omrörande $\frac{1}{2}$ ℔ vatten. Sedan det genom tillsättningen af vattnet frigjorda värmets förlorat sig, tillsättes till vätskan under oafbruten omröring ren pottaskelösning så mycket, som erfordras, att till slut vätskan icke sjuder upp eller smakar surt; sedan hon blifvit filtrerad genom läskapper och linne, förvaras hon i glasflaskor.

9. *Ljusblå färg.*

Härtill tages förtunnad indigolösning tillika med gummilösning eller bergblätt, tillagadt med klister och ättika.

10. *Mörkbrun snitt.*

Härtill använder man bränd umbra.

11. *Figurerade boksnitt.*

För att åstadkomma snitt med figurer, fastbinder man starka trådändar korsvis öfver hvarandra öfver de inpressade böckerna. På de derigenom uppkomna sneda fyrkanterna klistrar man med ett litet huggjern slagna figurer, såsom stjernor eller blommor, och spränger sedan snitten med färg efter behag. Sedan gallret försigtigt blifvit borttaget, synas strecken och blommorna hvita.

12. *Förgylt snitt med stämpel- och filetprydnader.*

Sedan snitten blifvit förberedd på samma sätt som till förgyllning, öfverläggas de ställen, som skola

förgyllas, med papper, som fastklistras på spalten. Härefter färgar man de ställen, hvilka skola blifva kulörta, med någon af ofvannämnda färger, grundar desamma två gånger med snittägghvita och afgnider dem, sedan de torkat, med fläsksvål. Sedan pappret blifvit aftaget, grundas de ännu hvita ställena med snittägghvita (utan att vidröra de färgade ställena) och afglättas. Nu lägges guld på de ofärgade fläckarna och påsättes med icke för heta stämplars och fileter efter behag och smak.

13. *Kamäleons-snitt.*

Kamäleons-snitten, äfven kallad grekisk snitt, göres på följande sätt; Boken uppbindes efter skärningen, framsnitten skjutes i sned riktning nedifrån uppåt, och då boken blifvit bragt i detta läge till färgning, färgas den med ofvan beskrifna betsfärger, t. ex. med rödt; sedan boken torkat, omvrides den (uppifrån nedåt) och färgas med gult, blått, o. s. v. efter behag och smak. Snitten får likväl icke skjutas för mycket tillbaka, på det att färgen icke må intränga för långt, hvilket lätt kan hända, om den tillbakaskjutes för mycket. Då boken är torr, sättes den i pressen till förgyllning, skafvas och afdrages. Sedan snitten blifvit afglättad, synes den vid bläddring i boken förgylld, röd eller gul, allt efter som man håller den. Dessa snitt höra till konstguldsnitten. Med öfra och undra snitten förfares på lika sätt, blott vid kapitalen ligger den fastare, och synes derföre äfven guldrikare. Vanligen förgylles med små stämplars invid kapitalen.

14. *Vaxsnitter.*

Sedan snitten blifvit väl skafvad, spränges den med smält hett vax. Då detta kallnat, kan hvad

färg som helst begagnas. Sedan snitten torkat, tages boken ur pressen och afskakas. Om snitten förut färgats gul, bekommer densamma utseende af sköldpaddmarmor.

15. Sättet att anbringa marmorerad (turkisk) snitt.

Man kokar $\frac{1}{2}$ Å loppfrögräs med en erforderlig quantitet vatten så länge tills vätskan börjar att tjockna, och ett deraf taget litet prof, sedan det kallnat, låter draga sig i en tråd, hvarpå den heta vätskan silas genom en duk i en flat låda af trä eller bleck, hvilken måste vara en half tum djup, 14 tum lång och 7 tum bred. På densammans botten lägges förut ett ark hvitt papper af samma storlek, hvilket tjenar till att lättare åtskilja färgerna. De färger, man härvid använder, äro merändels saft- eller jordfärger, såsom kromgult, florentinerlack, umbra, bränd eller obränd, berlinerblått, väl utglödgad kimrök, indigo o. s. v. De rifvas mycket fina på en hall med tillsats af en del ägg-hvita och två delar vatten, hvarpå ytterligare tillsättes en del oxgalla, som rifves väl tillsammans med det öfriga. Hvarje färg måste rifvas särskildt på det beskrifna sättet. Man kastar nu medelst en borstpensel först den färg, som skall bilda marmorns ådror, på ytan af den i lådan befintliga icke alltför tjocka massan, på hvilken densamma utbreder sig. På denna grund spränger man den andra färgen, som utbreder sig mindre och bildar droppar af olika storlek. Vanligen sätter man härtill på samma sätt en tredje färg, med hvilken man äfven kan blanda en droppe terpentinolja. Skulle färgerna icke nog åtskiljas från hvarandra, så har man tillsatt för litet oxgalla till dem

Skola nu de skurna böckerna marmoreras, så uppbindas de framtill och sedan mellan hvarje bok

en spält blifvit insatt och inskjuten ett stycke, doppar man dem långsamt och icke för djupt åt sig i den i lådan befintliga massan och upptar dem varsamt. Är framsnitten af böckerna marmorerad, så uppbindas de åter; upptill och nertill mellanlägges en brädlapp, och snitten marmoreras. Sedan snitten härpå tillräckligt torkat, glättas den lika med andra färgade snitt.

16. Att på åtskilliga sätt färga fårskinn vackert och varaktigt.

Alla skinn, som skola färgas, måste först fuktas och utspännas i en ram samt öfverfaras sorgfälligt med en svamp, doppad i tunnt klister. Om en flerfaldig färgstrykning erfordras, så får icke en andra strykning ske, förrän den första torkat så mycket, att skinnet endast kännes obetydligt fuktigt.

17. Att färga skinn berlinerblått.

Härtill måste skinnet vara fullkomligt rent och hvitt till färgen. Man öfverstryker detsamma medelst en liten svamp med en lösning af grön vitriol (jernvitriol) eller jernsvärta, mer eller mindre ofta, allt efter som den blåa färgens schattering skall vara till; likväl måste skinnet torka mellan hvarje gång, innan det på nytt öfverstrykes med jernvitriolen. Härpå löses ett lod finrifven bläsyrad kali i vatten, till lösningen sättes så mycken saltsyra eller med vatten förtunnad svafvelsyra, att den smakar märkbart sur, och sedan öfverstryker man med en svamp det med jernlösningen färgade skinnet så ofta, efter torkning mellan hvarje gång, tills den åstundade blå färgen visar sig. Till ljusblå färg användes mindre jernlösning och mindre bläsyrad kali.

Öfverstrykes skinnet i stället för med jernlösning först med en lösning af blå kopparvitriol och,

sedan det torkat, öfverfares med lösningen af blåsyrad kali, så uppkommer i stället för berlinerblått en vacker kopparbrun färg.

18. *Violett färg på skinn.*

2 lod bresilja kokas med 1 kvarter vinättika en half timma, sedan tillsättes 1 quintin romersk alun, hvilket filtreras genom en linnepåse, och, sedan det kallnat, öfverstrykes det i en ram spända skinnets så ofta härmed, tills det antagit den åstundade färgen. Efter hvarje anstrykning måste skinnets torka, innan det ånyo får anstrykas. Vill man hafva färgen rätt liflig, så tillsätter man till densamma före användandet något saltsyrad tennlösning, hvilken beredes på följande sätt. (Se 19.)

19. *Beredning af saltsyrad tennlösning.*

Man gjuter t. ex. 4 lod god saltsyra och $1 \frac{1}{4}$ lod skedvatten i ett litet stenkärl och tillsätter småningom 2 lod finraspadt engelskt tenn. Efter ungefär 16 timmars förlopp följer tennets lösning, hvarpå man afklarar vätskan från bottenfällningen och förvarar den i glasflaskor. Den är icke underkastad förskämning.

20. *Beredning af jernsvärta.*

4 lod jernfilspån upphettas starkt med ett halft kvarter vinättika i en ny lerpanna under oftare omröring och under en timmes tid, sedan tillsättes ett lod gummi-arabicum, förut löst i varmt vatten, tillika med ett quintin jernvitriol. Vätskan filtreras och förvaras i en väl tillsluten glasflaska. Med denna jernsvärta kan på grundadt skinn af hvilken beskaffenhet som helst, utan att man behöfver frukta att den utbreder sig, svärtas med en fin pensel mellan

förgyllningarna eller linier dragas med ett trubbigt ritstift.

21. Grön färg på skinn.

Härtill användes saftgrönt med eller utan indigolösning, allt eftersom färgen skall bli mer eller mindre mörk.

22. Gul skinnfärg.

Till de färgämnen, hvilka gifva de vackraste och varaktigaste gula färger på skinn, höra:

a) Quercitronbark. Om denna afkokas med vatten, så antager färgspadet en mörkbrun färg och har en bitter, något sammandragande smak, som antyder halt af garfämne. När detta borttages genom en tillsats afskummad mjölk (på 3 lod quercitronbark ett halft kvarter mjölk), så blir det i mån af sin styrka mer eller mindre rödgult, genom hvilket medelst betning af saltsyrad tennlösning eller alun eller ättiksyrad lerjord alla slags schatteringar kunna frambringas från ljusaste päille- och citrongult ända till mörkaste orangegult. Den genom kokning med vatten beredda färgsaften blir ljusare genom tillsats af syra, genom alkalier blifver färgen mörkare, med vinsten grönaktig och med jernvitriol mörkolivfärgad.

b) Gulholz är äfvenså ganska färgrik. Kokas densamma med vatten, så meddelar den åt detta en mörkröd färg; vid större förtunning blir saften orangegul. Man kokar 3 lod gulholz i 6 kvarter vatten, tillsätter för fränkiljande af garfämnet, som gifver den gula färgen ett orent utseende, skummad mjölk eller också en limlösning och silar den under ihållande omröring genom en yllepåse. Färgen är nu redan citrongul.

c) Curcumarotens gula färgämne låter lösa sig både i spiritusvini och vatten. Den med vatten urkokta saften gifver visserligen ett lifligt gult; men detta är af mindre varaktighet. En tillsats af syror gör färgen ljus; alkalier förändra den gula färgen till brun.

d) Orleanas färgämne är af mer harzaktig än gummiartad natur, och derutaf följer, att dess lösning i vatten endast då blir fullkomlig, om densamma vid afkokningen försättes med hälften af sin vigt pottaska eller soda. Saften erhåller en vacker ljus orange-färg. Lika många delar fernbock och gulholz, med en tillsats af alun, gifva äfven en orange-färg.

25. Carmosin-färg.

Denna färg uppkommer, om den af fernbock genom kokning i vinättika och en tillsats af något alun erhållna färgen först påstrykes skinnet, och det sedan öfverfares med pottaskelut.

24. Svart färg.

För att erhålla svart färg på skinn, måste detta först öfverstrykas med jernsvärta (lösning af jernfil-spån i vinättika) och sedan med ett afkok af gall-äple och något blåholz i vatten.

25. Grå färg.

De grå färgorna erhållas genom förtunning af de till svart erforderliga vätskorna; af svart och gult, gult och rödt.

26. Bruna färgor.

De bruna schatteringarne uppkomma genom blandningen af rödt, svart och blått; af rödt, svart och

gult, genom afkok på krapp, brun bresilja, galläpple, lösning af jern i ättika och lösning af kopparvitriol.

27. *Att marmorera skinn.*

Rent hvitt skinn öfverstrykes, sedan det blifvit glättadt, fuktadt och uppspändt i en ram, några gånger med ägghvita; man öfverfar det helt hastigt med en hartass, doppad i antingen stark eller ock med vatten förtunnad jernsvärta; doppar sedan en slagpensel i citronsaft eller i skedvatten, hvori man upplöst tenn (i spånor) eller förtunnat detsamma med två gånger så mycket vatten, och ispränger de våta fläckarna, lägger läskpapper öfver skinnets och utdrager den öfverflödiga vätan. När papperet aftages, finner man skinnets marmorerad. Man kan äfven först öfverdraga skinnets helt och hållet med stark jernsvärta, att det blir helt blackt, och då det är nära torkadt, fuktas det något med svart jernsvärta, sedan ispränges det med citronsaft eller skedvatten, och derefter urdrages den öfverflödiga vätan med läskpapper. Om skinnets först färgas rödt och derpå marmoreras med jernsvärta, så är detta det bästa sättet. Då marmorn är torr, och man vill göra ådror i densamma, så tages något litet skedvatten, och tillgutes hälften så mycket vatten: man doppar deri en liten hårpensel och drar på tvären marmorns ådror efter naturen, men hvilket måste ske hastigt.

Eller, sedan det fuktigt utspända skinnets torkat, öfverfares detsamma med tunnt klister. Skall marmorn bli röd, så öfverstrykes skinnets, sedan klister torkat, två gånger med ett kallnad afkok på galläpplen, icke med vatten, utan i ättika, och efter sista torkningen öfverfares det med ägghvita. Till skinnets marmorering användes med vatten förtunnad jernsvärta på ofvanbeskrifne sätt.

28. *Violett skinnmarmor.*

Skinnet färgas med den ofvan uppgifna violetta färgen, derpå spränges förtunnad betsfärg; flyter densamma, så spränges hälften af betsfärgen till röd saffian deribland. Boken måste sättas snedt.

29. *Violett skinnmarmor, sprängd med guld.*

När boken, som skall besprängas, är fullkomligt torr, så grundar man densamma med ett af pergamentspån beredt limvatten, och förnyar detta sedan den torkat. Men innan den andra grundningen torkat, påströs det tillredda (söndergnidna) guldet med en strödos, hvilken upptill är öfvertäckt med dubbel canfas; derefter nyttjar man, likasom med andra böcker, ägghvita och afglättning. Men skall guldet förblifva blankt, påströs detsamma först efter den sista öfverstrykningen.

30. *Kopparfärg.*

Detta arbete tager sig synnerligast väl ut på matt kalfskinn. Man smälter 1 lod ren hjorttalg och 1 quintin hvitt vax tillsammans öfver lindrig koleld och formar det till en kula. Först trycker man med en filet eller med en stämpel de ställen, som skola kopparfärgas, hvilka förut måste vara fuktade; men stämpeln får icke vara för het. Härpå drages stämpeln etc. fram och åter på en med denna kula bestruken lapp, och om ännu en gång desamma ställena dermed försigtigt påtryckas, så visar sig ett ganska vackert och rent brunt.

31. *Kopparfärgad marmor.*

Öfverstrykes det beredda skinnet med en kopparvitriollösning, och efter torkningen bespränges med

en lösning af blåsyrad kali, till hvilken man tillsatt så mycken salt- eller svafvelsyra, att den bekommit en syrlig smak, så erhåller marmorern utseende af nypolerad koppar och en egen metallglans: färgen går endast något mer i rödt än kopparns.

32. Att marmorera papper.

Om ett halft ris papper skall marmoreras, så sönderstötes $\frac{1}{2}$ \mathcal{E} galläple i ett lerkärl, öfvergjutes med 6 jumfrur ättika och ställes på ett måttligt varmt ställe i tolf timmar, och kokas sedan i $\frac{1}{4}$ timme. Sedan härpå vätskan filtrerats genom en yllepåse, sättes till densamma en lösning af husbloss i bränvin. Till papperets grundning användes fin pulveriserad bolus eller ockra, allt efter som färgen skall blifva till, anrörd med friskt tunnt klister, hvarmed papperet bestrykes samt efter torkningen öfverfares med tunn ägghvita; innan de blifvit fullt torra, läggas arken öfver hvarandra, på det att desamma må förblifva något fuktiga. Marmoreringen sker med jernsvärta.

33. Nyaste förgyllnings-method.

På följande sätt låta siden, sammet och andra väfda tyg, papper, trä etc. lätt och säkert förgylla sig med stämpel och filet. Man belägger de ställen, som skola förgyllas, med en fin pensel med fin stött copal helt tunnt, lägger bladguldet derpå och betjenar sig nu af stämpeln, som icke får vara hetare, än att den upphört att fräsa, om man bringar en droppa vatten i beröring med densamma. Vid förgyllning af sträfva eller ojemna fläckar, t. ex. sammet, måste copalpulvret påläggas något starkare. Atlas låter ganska väl förgylla sig, om de ställen,

som skola förgyllas, öfverstrykas med skinnlim eller husblosslösning.

34. Att förgylla skinn.

Allt skinn aftvättas efter hvarje färgning med urin eller ättika, eller också med vatten; hvåri koksalt förut blifvit upplöst; sedan det torkat, grundas det med tunnt klister eller skinnlim, derpå öfverfäres det med ägghvita en eller två gånger samt afglättas med något vax eller pomada, hvarefter fettat afgnides med en mjuk skinnlapp. Guldet kan påläggas antingen med pomada eller fläksvål, på fina saker med mandelolja. Saffian afputsas bäst med varm bomull, hvarigenom detsamma återfår sin naturliga glans.

35. Glansägghvita.

Till hvarje ägghvita af ett hönsägg slår man en full matsked vinättika, och, sedan genom vispning båda delarna väl förenat sig, tillsätter man under fortsatt vispning något salmiak eller koksalt.

Ägghvitan bekommer, under förvaring på flaskor vanligen en stinkande lukt; en liten tillsats af arsenik förhindrar densamma.

En mycket god snitt-ägghvita, hvilken företrädesvis är användbar, om många böcker efter hvarandra skola förgyllas, alldenstund den icke torkar hastigt och vid afglättningen gifver en stark glans, erhåller man, om man till en ägghvita tager 3 delar vatten, 4 droppar vinättika och 6 droppar bränvin, alltsammans väl vispadt, låter det stå till följande dagen, då det afhålles och förvaras.

36. Att torka ägghvita.

Om man torkar ägghvita vid en värme af 40 gr. R., så bildar hon en skör genomskinlig substans, hvilken är utan smak och lukt. Den torkade ägghvitan låter pulverisera sig och kan länge förvaras i ett tillslutet glaskärl. Den upplöses lätt åter i kallt vatten och bildar då åter flytande ägghvita, hvilken eger alla en färsk ägghvitas egenskaper. Värmen vid torkningen får likväl icke öfverstiga den uppgifna graden, emedan eljest en del af ägghvitan löpnar och blir olöslig i vatten. Ägghvitan låter lättast torka sig, om den slås till ett tjockt skum och sättes i värmen på ett rent papper eller på en med papper öfvertäckt tallrik. Efter torkningen rifves den fin och förvaras.

37. Förgyllnings-salva.

Denna salva kan användas vid förgyllning, utan förutgången grundning. Till beredning deraf sammansmältes i en lerdegel 1 lod svinister, 2 lod nötalg och ett halft lod sjölöksaft under oafbruten omröring öfver lindrig koleld och afsilas i en dosa samt förvaras till nyttjande. Man använder denna salva antingen utan eller och med en tillsats af torr och pulveriserad ägghvita. Skinnets grundning är vid denna salvas begagnande icke nödvändigt. Stämp-larna etc. få endast användas måttligt varma.

38. Engelsk Förgyllnings-grund.

Sedan snitten först blifvit väl skafd och afglättad, påsättes följande grund med en fin hårpensel. En ägghvita finrifves med ett halft lod röd armenisk bolus på en hall, förtunnas med något vatten och

strykes på snitten. Då denna grundning torkat, så afrifves den med sin pappersspån, och guldets pålägges med snitt-ägghvita. Den påsatta grundningen förhöjer icke allenast guldets glans, utan förekommer äfven ritsor deri.

39. Glättvax.

Härtill smältas i en degel, öfver lindrig koleld, 4 lod hvitt vax, ett halft lod nötmärg eller svinister, 18 droppar hvit mandelolja och 4 droppar sjölöksaft väl tillsammans och formas till en kula. Då böckerna skola afrifvas med denna salva, så bestrykes dermed en yllelapp. Skall salvan blifva väl-luktande, så tillsättes före formningen något litet bergamottolja.

40. Sprithartzfernissor.

Till detta slags fernissor nyttjas alkohol (ren spiritus vini) såsom lösningsmedel. Ju starkare alkoholen är, desto varaktigare blifver fernissan och ju mer motstår den yttre inverkingar. Lösas hartzerna endast i alkohol, så händer ofta, att hårdt hartzade lackerade ställen antingen bekomma sprickor eller ock vid anstötning lätt sönderbrytas eller smulas. Detta undvikes, om man i fernissan jemte hartzen upplöser venetiansk terpentinsk eller copaivabalsam, hvarigenom de torra hartzytorna blifva smidigare. Hartzerna måste före användningen sönderstötas fint. Men för att förekomma, att hartzpulvret vid föreningen med alkoholen icke må förena sig i klumpar, hvarigenom det svårligen skulle lösas, så blandar man hartzpulvret med förut sköljd quartzsand, hvilken vid omskakningen med alkoholen alltid håller hartzdelarna skiljda och derigenom erbjuder flera beröringspunkter åt lös-

ningsmedlet. Kärnen här till äro glasflaskor eller glas-kolfvar, som öfverbindingas med våt djurlåsa, hvilken man genomsticker med en nål, och uppvärmas antingen i solen eller genom kakelugnsvärme på sand eller ock i varmt vatten. Man omskakkar innehållet dagligen och ofta, tills lösningen skett. Här på tillsättes venetiansk terpentin, och då äfven denna blifvit löst, filtreras lösningen genom en linnepung på glasflaskor, hvilka väl tillproppas. Dessa spritfennisors hufvudbeständsdelar utgöras vanligen af sandrak och mastix.

41. *Hvit lackfennissa.*

Här till tagas 3 lod dammarhartz och 1 lod hvit mastix, båda i rent och temligen fint pulveriseradt tillstånd, lagda med tvättad quartzsand i en glasflaska; deröfver gjutes ett kvarter alkohol, flaskan ställes i måttlig värme, och för öfrigt förfäres dermed enligt art. 40. Denna lackfennissa är isynnerhet användbar vid globers öfverdragning, chartor, pappers-tapeter etc. De saker, som skola lackeras, öfverstrykas först med ett tunnt klister två gånger; sedan de torkat och efter lindrig värmning öfverstrykas de två à tre gånger uppifrån nedåt med en fin hårpensel.

42. *Bilder-lack.*

Man slår 10 lod sandrachhartz, 4 lod mastix af bästa och ljusaste beskaffenhet, 1 $\frac{1}{2}$ lod camfert och 1 lod venetiansk terpentin i en glasflaska samt öfvergjuter detta med 6 jumfrur alkohol och förfär dermed efter art. 40.

Eller: 6 delar sandrack, 5 delar mastix, 1 del elemi, $\frac{1}{4}$ del venetiansk terpentin, 4 delar sand och

32 delar alkohol. Denna fernissa är färglös och kan äfven användas till lackering af böjliga föremål.

43. *Färglös sprit, copalfernissa.*

Man erhåller denna fernissa, om man låter copalen mjukna i svafvelether (hvilken köpes på apoteken) i en liten väl tillproppad glasflaska och sedan löser honom i het alkohol.

44. *Pariser-skinnlack.*

Man tager 4 lod schellack, 2 lod mastix, 1 lod dammarhartz, 1 lod venetiansk terpentiu och löser detta i 1 kvarter alkohol. Vid begagnandet gjutas några droppar på en liten boll af fint linne, och öfverstrykes dermed det färgade och förberedda skinnnet några gånger jemnt och icke för tjockt.

45. *Sprit-lack-färger.*

Till lackfärger låta åtskilliga ämnen använda sig. Till gult tager man saffran, gummigutta och curcuma; rödt färger man med drakblod, alkanna, cochenille och sandel; grönt med så kallad distilleradt spanskt grönt; till svart tager man kimrök och till hvit täckfärg blandas fernissan med blyhvitt; för att färga fernissan guldgul, betjenar man sig af curcuma, gummigutta, saffran och drakblod.

46. *Guld-lack.*

Följande recepter lemna ett godt guldlack: 6 vigt delar körnerlack, 2 delar sandarack, 1 $\frac{1}{2}$ del mastix, 1 del gummigutta, $\frac{1}{4}$:del saffran, $\frac{1}{3}$:del drakblod och 36 delar alkohol.

8 delar körnerlack, 4 delar sandarack, 2 delar mastix, $\frac{1}{2}$ del drakblod, $\frac{1}{4}$ del saffran, $\frac{1}{2}$ del curcuma, 60 delar terpenolinolja.

47. *Att taga ut olje- och fettfläckar.*

Friska fettfläckar på tryckt eller otryckt papper utdragas med lera eller krita. Man betäcker fläcken på båda sidor med finskafvad lera eller krita, och denna med läskpapper. Man uppvärmer nu stället med ett strykjern. Häræfter borttager man leran varsamt på båda sidor med en knif och förnyar detta förfaringssätt tills fläcken försvunnit; sedan befrias stället från leran eller kritan först med en borste och sedan med en fuktig svamp.

48. *Att taga ur bläckfläckar ur papper.*

De med bläck fläckade ställena fuktas så hastigt som möjligt rikligen med varmt vatten, hvilket upptages med en fuktig svamp. Sedan lägges papperet på rent papp och fuktas åter med en stark lösning af vinstenssyra eller oxalsatlösning flersaldiga gånger, sedan man för hvarje gång förut upptagit vätskan med en fuktig svamp. Skedvatten och vi-triolspiritüs får man icke begagna, för att urtaga bläckfläckar på papper, emedan dessa syror fräta papperet.

49. *Att på ett lätt sätt förfärdiga och lackera en glob.*

För att uppklistra de lithografiska teckningarna på 3, 4 och 6 tums glober, erfordras ett spetsigt och ett bredt falsben. Det första begagnas till att angnida polen, och det andra för att jemna eqvatorn,

som bildar globens periferi eller omkrets; för det andra bör man hafva en låda, öppen både upptill och nertill. Bredden lämpas efter höjden af det klot, som skall torkas i lådan, längden efter hvars och ens behag, vanligen spikar man sjelf ihop den; för det tredje erfordras två fina, icke mycket små härpenslar, den ena till lim eller klister, den andra till lackering. Så snart den lithografiska teckningen blifvit urskuren, numreras de tolf delar, hvaraf han består, på baksidan, sedan påstrykes klister midt på, dock så, att båda ändarne förblifva orörda. Nu tages klotet i venstra handen, och med den högra pålägges och anrifves papperet jemnt och slätt, och så fortfar man, tills alla tolf delarne äro pålagda; det är lättare för en oöfvad, om före påläggningen först en linie med blyerz drages rundt omkring klotet. Nu påstrykes försigtigt med fingret klister under de ännu lösa ändarna, likväl icke för tjockt, och tillstrykas de från midten uppåt; på samma sätt förfäres med andra sidan; derefter utslätas alla skrynklor och ojämnheter med falsbenet, hvilket ofta måste fuktas och hållas väl rent; uppvid och nerrvid måste man dock först inslä ett stift, på hvilket man sedan fäster små bleck, och detta är den axel, hvaromkring globen vänder sig. Blecken tjena också till skydd, så att icke polerna så lätt sönderrifvas. Globen lägger man nu att torka i lådan. Under tiden uppklistrar man på starkt limmadt papp djurkretsen och utskär vid norr och söder så mycket, att meridianen, som skall hålla globen, lätt kan inskjutas. Fötterna under ställningen svarfvas vanligen af trä; men det ankommer på hvars och ens smak att göra dem af papp. Som dessa svårligen låta öfverkläda sig, är det bättre att lackera dem, och härtill tager man af de föregående lackfärgerna (hvari något bränd kimrök blandas).

Då globen torkat, så illumineras ländernas con-
turer med olika färger, om den ännu icke är kolo-
rerad, sedan öfverstrykes den två gånger öfverallt
noga med klister eller af pergamentspånor kokt lim,
ty om något ställe glömmes uppkomma sedan fläckar
vid lackeringen. När nu kulan är fullkomligt torr,
så uppvärms hon under oafbruten omvridning öfver
lindrig koleld och lackeras flere gånger med den
förut beskrifna hvita lackfernissan, dock så, att vär-
men från kolen träffar globens alla sidor. Derpå
omkringsättes en messingsring, som har ett hål upp-
till och nertill, i hvilka hål stiften gå, och som är
så vid, att globen, utan att stötas, fritt kan röra sig.
Nu först lackeras djurkretsen, emedan den eljest skulle
lida genom den myckna handteringen. När ett ur
skall anbringas, fästes det alltid vid nordpolen; glo-
ben placeras så i ställningen, att nordpolen pekar mot
norr. Det är i allmänhet alltid bättre att vid hvit-
lackering begagna en grund af pergamentspånor hel-
dre än af klister. Lackeringen vinner derigenom i
varaktighet och hvithet.

30. *Att nytt boktryck icke svärtar ifrån sig.*

När planérvattnet af t. ex. 1 ℔ lim och $\frac{3}{4}$ ℔
alun tillräckligt kokat, sättes till detsamma $\frac{1}{2}$ lod
stött hvit vitriol. När det genom detta planévatten
dragna tryckta papperet fått väl torka, så smutsar
icke trycket vid slagningen.

31. *Färger på papper.*

a) *Blått.* Härtill begagnas företrädesvis den
ofvan under art. 9 nämnda indigolösningen med en
tillsats af gummi-arabicum.

b) *Starkt mörkblått.* Hårtill tages 4 lod någorlunda fint stötta galläplen, 2 lod jernvitriol och 2 1/2 qvint. gummi-arabicum, hvilket öfvergjutes med 1 kvarter vatten, ställes några dagar i medelmåttig värme och sedan filtreras. Derpå tager man 2 lod af indigolösningen (se 9), utspäder densamma med 5 jumfrur vatten och tillsätter 6 lod af den svarta färgen.

c) *Rosenrödt.* Färgas med cochenille eller safflor. I förra fallet kokas i ett rent lerkärl 1 kvarter vatten med 1 lod cochenille, hvilken förut måste vara uppmjukad i varmt vatten och finrifven, samt ett halft lod renad vinsten i en half timmas tid, och sedan tillsättes ett halft lod saltsyrad tennlösning; efter filtreringen förtunnas fernissan med en tillräcklig kvantitet vatten.

Safflorn innehåller två olika färgämnen, ett *rödt* och ett *gult*. För att skilja det sednare från det röda pigmentet, lägges safflorn i en mjuk lärtspåse och hålles en timma i ljumt vatten samt arbetas genom knådning med händerna i ofta ombytt friskt vatten, ända tills vattnet icke mera färgas gult. Nu utpressas safflorn i påsen, emedan endast det röda hartzaktiga i vatten olösliga pigmentet kvarstadnat, och klumparne gvidas lösa med händerna. För att nu kunna blanda detta pigment med vatten, löser man till hvarje skålpund af den ursköljda safflorn 6 lod ren hvit (kolsyrad) pottaska eller 9 lod kristalliserad soda i vatten och öfvergjuter med hälften af luten den ursköljda safflorn, genomknådar densamma med händerna och låter honom sedan stå stilla en timma, lägger sedan alltsammans i en påse af temligen tjock lärft och utpressar vätskan i ett rent lerkärl, utknådar resten med något vatten och slår detta till det förra extractet. Man fuktar nu en li-

tén del af den fibrösa återstoden med ättika; antager den derigenom en röd färg, så utvisar detta, att ännu några färgpartiklar finnas kvar, och man behandlar nu densamma på nytt med andra hälften af den alkaliska lösningen och förnyar det förra förfaringsättet. Om man vid förnyadt prof finner, att den fibrösa återstoden genom fuktning med ättika icke blir röd, så är detta ett bevis, att alla användbara delar blifvit urdragna genom den alkaliska luten.

Safflorns röda pigment innehålles nu i den alkaliska vätskan och synes i denna förening gulaktigt. För att vinna den deri inneslutna röda färgen och skilja den från det kolsyrade alkaliet, måste det sednare öfvermåttas med en syra, så att vätskan slutligen smakar något surt. Härtill använder man antingen i vatten löst vinstenssyra eller ock vinättika, men bäst är ren citronsyra. Äfven saften af omogna stickel- och vinbär är användbar dertill. Den röda färgsaften blandas nu med en tillräcklig quantitet rent kallt vatten. Bindmedlet är antingen upplöst gummi-arabicum, husbloss eller klister.

Det röda färgämnet lägger sig efterhand på kärlets botten och bildar, sedan det torkat, ett vackert rödt pulver.

d) *Carmosinrödt.* Man kokar ett halft lod cochénille med lika mycket sönderstött vinstenskristall jemte ett lod alun och ett kvarter vatten, under 10 minuters tid vid lindrig hetta; sedermera löses ett halft lod vitriolsprit och ett halft lod gummi-arabicum i 3 lod vatten och tillsättes; hela satsen kokas ännu några minuter och filtreras sedan.

e) *Lilafärg.* 1 lod cochénille, 6 lod alun och 3 ℔ vatten kokas tillsammans under 10 minuter. Den sedermera filtrerade färgsaften tillsättes med en lösning af 3 lod gummi-arabicum i ett kvarter vat-

ten och blandas med en tillräcklig kvantitet indigo-lösning.

f) *Violett*. Till ofvanstående (d) tillsättes ytterligare 4 lod indigo-lösning.

g) *Ljusgult*. Härtill kunna de ofvan (art. 20) till skinnfärgning anförda gula färgerna efter erforderlig förtunning användas. Blad af björk eller italiensk poppel, asplockade i Juni eller Juli månader, kokas med en tillsats af alun i vatten under en half timma, och till den filtrerade vätskan sättes en lösning af gummi-arabicum, hvilket gifver en vacker gul färg.

h) *Höggult*. Denna färg erhåller papperet, om det flera gånger öfverstrykes med den ljusgula färgen g.

i) *Tegelrött*. Härtill kokas 3 lod curcumarot med 2 ℥ vinättika i några minuter, derpå tillsättes 2 lod alun och 2 1/2 lod fernbock, som kokas ännu några minuter, sedan filtreras det och blandas med gummi-lösning.

k) *Grönt*. Två lod saftgrönt löses med 1 1/2 ℥ kokande vatten, sedan tillsättes 1 lod gummi löst i 1/2 ℥ vatten och blandadt med 3 lod indigo-lösning.

Äfven andra gula färgsafter låta i olika förhållanden blanda sig med indigo-lösning och framställa derigenom mångfaldiga schatteringar i grönt.

l) *Olivegrönt*. Man tillagar en färgsaft med 1 ℥ gulholz, 3/4 ℥ alun och lika mycket vinsten och en erforderlig kvantitet vatten, som kokas en half timma, och sedan tillsättes 9 lod jernvitriol.

m) *Canalbrunt*. Man ställer 4 lod jernfilspån med 1 ℥ vinättika 24 timmar i lindrig värme. Härpå filtreras lösningen och tillsättes 1 lod löst gummi.

n) *Mörkbrunt.* Färgas med en saft, beredd af krapp, galläple, alun och jernsvärta.

o) *Svart färg.* Härtill användes bresilja och jernsvärta.

52. *Svart engelskt skrifpergament.*

I kolsyra etc. glödgad pimpsten afsläcket i kallt vatten, rifves till ett fint pulver och siktas genom en fin sikt. Sedan rifves pulvret jemte en erforderlig mängd bränd kimrök med god torkande linoljafernissa till en likartad massa, som bör vara något tjockare än sirup och sedan med en pensel strykes på fint och slaget papp. Sedan den torkat, förnyas påstrykningen.

53. *Konstsaker af sågspån.*

Af sågspån kan man förfärdiga allt, som låter göra sig af papiermaché (söndermalet papper, kokt till en massa med stärkelse och lim, som efter pressning i träformar formeras till mångahanda saker, bakas i torkugn och sedan poleras, målas och lackeras) under namnet *japansk vara*. Dessa öfverträffa i brukbarhet de af papp och papiermaché gjorda sakerna dermed att man i dem kan förvara vätskor, och om de fernissas väl, öfverträffa de porlin i skönhet. Man tager sågspån af gran och frän-siktat förmedelst två sikter af olika finlek alla gröfre delar. Härefter smältas lika delar hartz och terpen-tin med hälften vax, och till den smälta massan sättes så mycken siktad sågspån, att hon bibehåller den för gjutningen erforderliga consistensen, hvarefter massan omröres väl ännu en gång och gjutes sedan i de bestämda formarna. Man måste förbruka hela blandningen på en gång. Dosor, bågare etc. måste

gjutas i dubbla former. Man bör alltid tillse, att formerne, hvilka kunna vara af trä eller metall, först inuti strykas med olja, på det att den klibbiga massan icke skall fästa vid. Denna massa är ganska seg och utomordentlig lätt.

Bihang till Bokbindarekonsten.

1. *Congrevskt snitt.*

De congrevska snitten utmärka sig framför alla andra genom sin skönhet och äro för närvarande isynnerhet brukliga i södra Tyskland. Boken ryggas och skäres upptill och nertill på det att snitten skall kunna göras färdig på en gång. Så snart boken blifvit skuren, äfven framtill, inpressas hon, skafvas ganska väl, isynnerhet riktigt grad, på det att stämplarne må bli riktigt djupt intryckta. Nu sammansättas stämplarna så, som ryggen skall förgyllas; sedan de blifvit lindrigt värmda påtryckas de blindt på snitten, på det att ett jemnt aftryck af dem må synas derpå. Nu rifves *bergblått* helt fint, något tjock med rent vatten. sedan skafver man ungefär en full knifsudd specksten deribland, och nu rifves alltsammans ganska fint efter att ännu en gång en knifsudd gummi-arabicum blifvit skafvadt deribland. Med denna färg spränges snitten mycket fint och, sedan den torkat, tryckes först svart med stämplarna, hvilka blifvit lätt doppade i boktryckarsvärta. Nu

inrifves med en pensel, som förut blifvit doppad i röd brons, den öfversta stämpeln och asputsas åter; sedan tages en pensel, doppad i gul brons, till den följande stämpeln, och fortfares så omvexlande tills snitten torkat. Sedan lägges tunnt papper deröfver och anglättas starkt med glätt-tanden. På öfra och undra snitten förfares lika. En sådan boks rygg och permar förgyllas äfven på samma sätt med guld af två kulörer. Det första af dessa band blef förfärdigat i Toulon och derifrån sändt till syd-Tyskland.

2. *Ny method,*

att på ännu okänt sätt förgylla allt, såsom: sammet, siden, kläde, o. s. v.

Alla äldre metoder hade något ofördelaktigt, antingen bekommo de förgyllda sakerna ränder eller blefvo icke så blanka, som man önskade, enär en viss öfning erfordrades, och de dertill begagnade ingredienserna och deras anskaffande erfordrade möda och kostnad. För närvarande har man blifvit bekant med en ny och billigare grund. Gummi-tamar finrifves på en hall; de ställen, som skola förgyllas inrifvas lätt med en pensel, eller släta saker med ett i tamar doppadt finger, likväl icke för tjockt, endast rätt jemt; sedan värmas stämplarne lindrigt, så att fräsningen är förbi. Sammet och kläde nedtryckes först med en varm stämpel, hvarestefter ställena förgyllas; man har icke att frukta, att tyget skall gå sönder.

3. *Method att med fernissa förgylla sammet.*

En jumbfru alkohol, ett halft lod gummi-benzoe, 2 lod renad hvit colofonium. Hartzerna stötas fina,

skakas sedan ibland spriten eller alkoholen och upplösas under oftare omskakning. Med denna fernissa förgylles på följande sätt: Sammeten nedtryckes med en het stämpel, sedan utpenslas de nedtryckta ställena med en fin pensel, som blifvit doppad i ofvannämnda fernissa; sedan det legat ungefär en timma, pålägges guldets, och sedan det med bomull blifvit starkt nedtryckt, påtryckes det en stund derefter med en icke för het stämpel och afborstas med en fin borste.

4. *Grundningstvärl, hvilken i kakor eller kulor håller sig i åratat utan skada eller att efterlemna fläckar, och hvarmed man kan förgylla på papper o. s. v. utan att först grunda.*

Denna grundningstvärl utmärker sig genom många fördelar framför den salva, som hittills blifvit använd. Tvålen håller sig året igenom, förderfvas icke och är ganska billig.

Man bereder deusamma på följande sätt: Ett halft talgljus, eller 2 lod ren och fast talg, smältes öfver lindrig värme, icke mer än att talgen smälter; sedan smältes i ett annat kärl ett quintin hvitt vax och gjutes bland talgen. Nu vispas i ett glas en ägghvita till skum, så länge tills att på vispen kvarhånga liksom spetsar, då man drar den ur glaset. — Nu tillsättes under beständig vispning 36 droppar sjölöksaft. Sedan detta blifvit riktigt genomvispadt, tillsätts 20 droppar salmiak-spiritus; nu tillsättes under beständigt omrörande den fetta blandningen och utslås strax på hallen; sedan den kallnat skäres den i kakor och torkas i luften. Den begagnas på följande sätt: De ställen, hvilka dermed skola förgyllas, inrifvas starkt med densamma och läggas att

torka; ännu efter längre tid håller guldets isynnerhet på turkiskt papper och skinn. Guldets påsättes med olja, emedan tvålens substans icke genomsläpper något fett.

5. *Lim*

blir fastare och föröker sig betydligt, är äfven bättre att begagna till galanteriarbeten, om detsamma kokas med ättika. — I verkstäderna i Stuttgart och Frankfurt am Main användes denna method flitigt.

6. *Lackfernissa till kopparstick, hvilken gör glas och ram umbärliga.*

2 lod renad sandarak,

2 » mastix, eller i stället för denna hvit venetiansk terpentin, rectificerad vinsprit, löses på vanligt sätt i sandbad och förvandlas till fernissa. Man klistrar kopparsticket på ett bräde, som icke slår sig; sedan öfverstrykes detsamma med ett lim af husbloss och vinsprit. På denna grund påstrykes fernissan, sedan linnen torkat, sex till åtta gånger, hvarpå den glänser som glas; på den fastnar intet dam, flugsmuts, oljerök etc. Smutsen låter lätt borttaga sig, om man lätt öfverfar den med en fuktad svamp.

7. *Fernissa till böcker, bundna i kalv- eller fårskinn.*

8 lod schellack,

2 » venetiansk terpentin,

$\frac{1}{4}$:dels mått (ett halfstop) god sprit
löses i en flaska i solen eller på något varmt ställe.

8. *Fernissa.*

1 stop vattenfri spiritus vini,
2 lod gummi sandarak,
2 » benzoe,
2 » finaste schellack,
 $\frac{1}{4}$ » gummi galbani
 pulveriseras, skakas och löses i spriten, sedan tillsättes
 $\frac{1}{2}$ lod zinkvitriol, alltsammans kokas tillsammans och
 klaras.

9. *Eransysk fernissa.*

12 uns schellack,
 $\frac{1}{2}$ drachm camfer,
 $\frac{1}{2}$ » fint rifvet raff. socker löses i **6** ℥
36 procentig vinsprit, filtreras genom läskpapper och
 ställes sedan i en glasflaska på ett varmt ställe, och
 försättes den uppvärmda massan med **1** drachma
 oleum äth. cassiä.

10. *Pomada till förgyllning.*

$\frac{1}{4}$ ℥ urvattnadt svinister,
 $\frac{1}{2}$ lod sjölöksaft,
 något rosenpomada,
5 ägghvitor,
 Ägghvitan och sjölöksaften sammanskakas, vispas till
 snömos och arbetas så länge i ett fat tillsammans
 med svinistret och rosenpomadan med händerna, tills
 alltsammans väl förenat sig.

Några utur nya skrifter tagna recepter.

11. Att på ett förbättradt sätt inbinda böcker efter *William Hancock*.

Man lägger och slår arken på vanligt sätt, men i stället för att häfta och binda dem, lägger man dem i behörig ordning i pressen och afskrår med den vänliga knifven arkens rygg, så att hvarje blad ligger ensamt för sig. Den sålunda uppkomna ryggen rutar man antingen genom skafven eller raspen och öfverdrager honom sedan med ett dubbel lager af en dubbel kautschuk-lösning (gummi-elasticum-lösning). Derigenom fästas de lösa bladen vid hvarandra. För ännu större fasthet lägger man på dessa dubbla fernisshvarf antingen en tunn kautschukskifva eller ett stycke med kautschuk dränkt siden-, linne- eller bomullstyg och fasttrycker den med handen, hvarefter inbindningen sker på vanligt sätt. Är detta gjordt ordentligt, så eger bandet vid bokens öppnande en elasticitet, som på intet annat sätt kan ernås. Man kan också göra så, att man, i stället att afskåra hela ryggen, endast inskär några strimlor i densamma; med dessa inskurna stycken förfäres som ofvan beskrifvits, och sedan öfverlägges hela ryggen med ett stycke kautschuck eller med ett i kautschuck dränkt tyg. Dessa på detta sätt förfärdigade band berömmas mycket, och det är verkligen mödan värdt, att försöka denna inbindningsmethod, åtminstone med dyrbara verk.

12. Färglös bokbindarfernissa till öfverdragning af målningar, kartor, mönster, o. s. v.

Det förutsättes, att man endast har att göra med vattenmålningar. — Man tillreder först ett godt, rent limvatten, på så sätt att man uppmjukar några skifvor af det bästa och ljusaste colofonium i en tillräcklig quantitet varmt vatten och sedan låter det afkoka. Sedan filtreras detta limvatten genom rent linne; man blandar det med 2 lod så fint som möjligt stött alun samt afväntar dess lösning. Sedan denna skett, tager man en fin härpensel eller ännu bättre ett stycke svamp och bestryker målningen flera gånger varsamt och noga med detta limvatten. Sedan detta alldeles torkat, så öfverstrykes den sålunda förberedda målningen helt lätt med god hvit mastixfernissa, och öfvertäckningen är varaktig och vacker.

13. Bokbindarklister af Köhle.

För offentliggörande af efterstående berednings-sätt af två klistersorter har föreningen till befordrande af näringsflit i Preussen betalt bokbindarmästaren Köhle i Berlin 100 Thlr och uttalat följande omdöme deröfver:

De båda klistersorterna *A* och *B* äro enligt anställda försök verkligen ypperliga. Klistret *A* är utmärkt till kittning af glas och porslin, och båda klistersorterna rekommenderas isynnerhet för tapetserare och sadelmakare vid stoppningar, enär de derigenom, att man försätter dem med terpentin, icke angripas af mått.

Tillredning af klistret A. Man tager: 4 lod stärkelse, 6 lod fin pulveriserad krita, 2 lod god lim, 2 lod venetiansk terpentin, 1 kvarter kornbränvin, blandadt med lika mycket vatten. Af den sista bland-

ning tager man så mycket som är nödvändigt, för att kunna göra stärkelsen och kritan till en deg; med resten af det blandade bränvinet och vattnet kokas limmet, och under kokningen tillsättes terpentin. Då limmet och terpentinen äro lösta, så blandas massan med degen under oafbruten omröring.

Tillredning af klistret B. 6 lod stärkelse uppblötas med vatten till en lagom tjock deg; 3 lod lim och 3 lod venetiansk terpentiu utspädas med 5 jumfrur vatten, uppkokas öfver lindrig eld, och sedan förfäres som med A. Man erhåller ett klistet, som är något starkare än A och rekommenderas isynnerhet vid galanteri- och skinnarbeten; detta klistet tränger icke genom sidentyger och betager icke papperet eller skinnet glans och prässning. Detta klistet nyttjas kallt, sparar alltså ved och utsätter icke arbetaren för onödigt kolos. Då detta klistet ögonblickligt torkar och derjemte eger en utmärkt bindningsförmåga, så skulle det äfven med fördel kunna användas till signering på packor, o. s. v.

16. *Så kallad rysk fernissa.*

- 1) 12 lod schellack, 6 lod benzoe-hartz,
3 » mastix 4 kvarter alkohol.
- 2) 14 lod benzoe-hartz, 7 lod schellack,
1 » sandarack, 2 » mastix,
6 $\frac{1}{2}$ kvarter sprit.

Man sönderstöter groft den torra hartzen och låter honom smälta i ett glas- eller porslinskärl vid lindrig värme. Schellacket pulveriseras fint och löses kallt i sprit. Schellack-lösningen ställes på ett varmt ställe, och sedan tillblandas hartzerna. Då detta skett, skakar man flaskan så länge, tilldess substanserna väl och fullkomligt blandat sig, hvarpå man

låter fernissan afsätta sig och filtrerar henne slutligen. Då man vill skaka flaskan, så öfverbindes hennes hals med en våt blåsa, i hvilken stickes många hål med en fin nål.

Om man nu öfvergår till lackeringen, och de föremål, hvilka skola fernissas, icke förut fått en grund, som insuger fernissan, så måste man förut grunda dem med en svag limlösning, och, sedan denna grundning torkat, påstrykes fernissan antingen med en fin pensel eller med en liten boll af bomull.

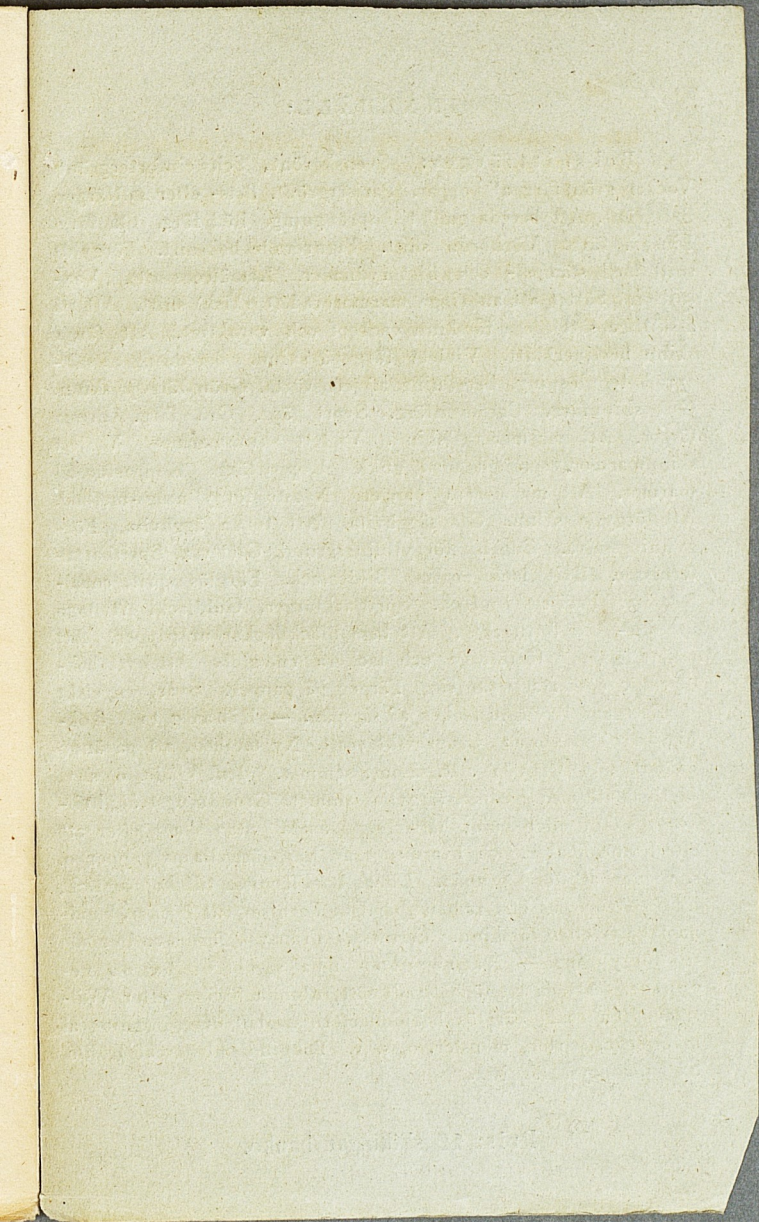

16. 22 kallad tysk ferniss.

1) 12 lod schellack, 6 lod benzoo-hartz,
 5 a mastix, 4 partier alkohol.

2) 12 lod benzoo-hartz, 7 lod schellack,
 1 a sandarock, 2 a mastix,
 6 1/2 partier spirit.

Man sänderstörren gött den lösa hartzen och låter honom emälla i ett glas- eller gortskåål vid låg-
 drig värme. Schellack-pulverseris lod och löses
 kallt i spirit. Schellack-lösningen ställes på ett varmt
 ställe, och sedan tillbländas hartzerna till en
 skett, skakar man flaskan en lång tid, till dess substanserna väl och fullkonungit bländat sig, hvar på sin

INNEHÅLL:

Boksnittfärger: Svenskgrönt, Schweinfurtergrönt. Vacker grön färg af koppar. Parisergrönt. Bets- eller saftfärger. Saftgrönt. Att bereda guld till sprängning. Röd färg. Blå färg. Ljusblå färg. Mörkbrun snitt. Figurerade boksnitt. Förgylt snitt med stämpel- och fletprydnader. Kamäleonssnitt. Vaxsnitter. Sättet att anbringa marmorerad (turkisk) snitt. Att på åtskilliga sätt färga fårskinns vackert och varaktigt. Att färga skinn berlinerblått. Violet färg på skinn. Beredning af salt-syrad tennlösning. Beredning af jernsvärta. Grön färg på skinn. Gul skinnfärg. Carmosinfärg. Svart färg. Grå färg. Bruna färger. Att marmorera skinn. Violet skinnmarmor. Violet skinnmarmor, sprängd med guld. Kopparfärg. Kopparfärgad marmor. Att marmorera papper. Nyaste förgyllnings-method. Att förgylla skinn. Glansägghvita. Att torka ägghvita. Förgyllningssalva. Engelsk förgyllningsgrund. Glättvax. Sprithartz-fernissor. Hvit lackfernissa. Bilderlack. Färglös sprit, copal-fernissa. Pariserkinnlack. Spritlackfärger. Guldlack. Att taga ut olje- och fettfläckar. Att taga bläckfläckar ur papper. Att på ett lätt sätt förfärdiga och lackera en glob. Att nytt boktryck icke svärtar ifrån sig. Färger på papper. Svart engelskt skrifpergament. Konst saker af sågspån. — Bihang till Bokbindarekonsten: Congrevskt snitt. Ny method, att på ännu okänt sätt förgylla allt, såsom: sammet, siden, kläde, o. s. v. Method att med fernissa förgylla sammet. Grundningstvål, hvilken i kakor eller kulor håller sig i årtal utan skada eller att efterlemna fläckar, och hvarmed man kan förgylla på papper o. s. v. utan att först grunda. Lim. Lackfernissa till kopparstick, hvilken gör glas och ram umbärliga. Fernissa till böcker, bundna i kalf- eller fårskinns. Fernissa. Fransysk fernissa. Pomada till förgyllning. — Några utur nya skrifter tagna recepter. Att på ett förbättradt sätt inbinda böcker efter William Hancock. Färglös bokbindarfernissa till öfverdragning af målningar, kartor, mönster, o. s. v. Bokbindarklister af Köhle. Så kallad rysk fernissa.

Pris: 12 skillingar banko.

www.books2ebooks.eu